

POLITICÍDIUM ÉS EGYEDURALOM – MI TÖRTÉNT ZIMBABWÉBEN?

BUJTÁS PETRA

Bevezetés

A központilag szervezett tömeggyilkosságokról sokan úgy vélik, hogy a múlt szörnyű emlékei csupán és napjainkban már csak a XX. századi világforróságok keserű emlékei kísértenek. Bármerre fordítjuk el a fejünket azonban, be kell ismernünk, hogy népirtás mindmáig létezik és évről évre tömegek esnek áldozatául, miközben a nemzetközi közösség cselekvés- és akcióképtelen. A genocídium, a politicídium és a tömegmészárlások más formáival ma is szemben találjuk magunkat, ha bizonyos belső feszültségektől fűtött nemzetek problémáit vizsgáljuk. Ez nem egy olyan ügy, melyet pusztán történelemként kell vizsgálni, jóval inkább egy modernkori probléma, mely segítségünkre lehet abban, hogy a jövőben megjósolhatóak,¹ elkerülhetőek legyenek a hasonló mészárlások.

A Nemzetközi Büntetőbíróság (International Criminal Court – ICC) szerint azok az esetek, melyekben egy politikai, faji, nemzeti, etnikai, kulturális, vallási vagy nemi alapon azonosítható csoport üldözése/üldöztetése valósul meg, emberiség-ellenes bűncselekménynek tekintendők, amennyiben széleskörű és módszeres keretek között valósul meg a civil lakosság elleni efféle támadás. Ennek értelmében ilyen esetekben az ICC keretein belül keletkezik az ítélethozatal, és nem nemzeti szinten – noha a történelem során igen kevés példa volt arra, hogy a népirtás elkövetőit, irányítóit vagy szervezőit a Bíróság elítélje. Eddig nyolc alkalommal indult eljárás szisztematikus tömeggyilkosságok ügyében – kivétel nélkül afrikai esetekben (pontosabban Uganda, Kongói Demokratikus Köztársaság, Szudán, Közép-Afrikai Köztársaság, Kenya, Líbia, Elefántcsontpart, Mali esetében).² Idén márciusban az ICC négy kongói (Dem. Kt.) illetőt bűnösnek talált stratégiai tömeggyilkosságok vádjával, de ennek ellenére fontos megjegyezni, hogy a legtöbb ilyen perben a vádlottak eltűnnek vagy a tárgyalássorozat alatt elhaláloznak, így nem születik ítélet vagy az nem érvényesíthető. Azon személy, akik valamilyen formában hozzájárultak a fegyvertelen civil lakosság lemészároltatásához, soha nem lesznek elítélve.

Hasonló a helyzet Zimbabweben. A legtöbb kutató ugyan egyetért azzal, hogy az 1980-as években zajló politikai forróságok egy államilag szervezett tömegmészárlásba torkolltak, ám ennek azonosítása akadályokba ütközik, mivel a népirtások alfajai mindmáig nem különböztethetők meg egyértelműen. Ahhoz, hogy egy következő hasonló esemény előrelátható és megállítható legyen elengedhetetlen a

múltbeli események hiánytalan feltérképezése. Fontos, hogy megértsük egyes tömeges mézárások között mi a különbség és ezáltal olyan speciális stratégiák legyenek kidolgozhatóak, melyekkel hatékonyan lehet közbeavatkozni. Ezek az események bizonyos esetekben kiszámíthatóak az előjelző módszerek segítségével (lásd bővebben pl. Harff és Gurr 1988; Butcher et al 2012), főleg egy olyan államban, ahol az uralkodó rezsim évtizedek óta van hatalmon és már többször gyanúsították hasonló emberi jogi sértésekkel (még ha hivatalos eljárás nem is indult az ügyekben).

Zimbabwe elnöke, Robert Mugabe az 1980-as évi függetlenség elnyerése óta az ország politikájának legmeghatározóbb alakja. 1987 óta elnök és azóta gyakorlatilag egypártrendszer működött az államban. A már a kilencvenes éveiben járó diktátor uralma hosszú ideje töretlen, de hatalma megtartásának eszközeit ma is szüntelenül vitatják. Az Egyesült Államok, az Európai Unió és Svájc sem látja szívesen Mugabe-t, sem a vele kormányzó szűk ZANU-PF párt elit csoportját (The BBC News 2002; NewZimbabwe.com 2009; NewZimbabwe.com 2011). A beutazási tilalmakat fegyverembargó bevezetése, majd 2008-ban ENSZ határozat is követte volna – utóbbi Kína és Oroszország megvétőzta, így az nem léphetett életbe (Jeuck 2011: 1, 6). Mindeközben Mugabe az Afrikai Unió (African Union – AU) és a Dél-Afrikai Fejlesztési Közösség (Southern African Development Community – SADC) szervezeti keretein belül is egyre fontosabb kinevezésekhez jut (The Herald 2014; The Zimbabwean 2014).

A népirtásokról általában

Harff és Gurr megvizsgálta a XX. század világháborúk utáni eseményeit és összefoglalták, hogy 1945 óta legalább 44 esetben történt szisztematikus mézárás világszerte. Ebből csupán hatot azonosítottak genocídiumként, a fennmaradó 38 eset a jóval ismeretlenebb, ám ezek szerint sokkal gyakoribb politicídium tárgykörébe sorolandó (ezekből összesen 13 történt Afrikában). Azt is megmutatták, hogy az efféle események gyakorisága sem a modernizációval, sem a globalizációval nem csökkent (Harff & Gurr 1988:368).

Paust (1986:295) szerint „az emberek jogaiktól való ilyen fokú megfosztása komoly veszélyt jelent a nemzetközi békére is”, ezért a nemzeteken belüli népirtásokat nem csupán az áldozatok számának csökkentése érdekében, de legfőképpen a regionális és nemzetközi biztonság fenntartása érdekében is szükséges megakadályozni.

Ahhoz, hogy a jelenleg is zajló esetek azonosíthatóak legyenek, elkerülhetetlen, hogy a korábbi előfordulásukat megfelelően értékeljük és így az alapvető emberi jogok biztosítva legyenek világszerte. Mugabe és kormánya ellen ugyan érvényben vannak kisebb szankciók (beutazási tilalom, deviza-számlák befagyasztása stb.), a szisztematikus gyilkosságok a nemzetközi hírportálok szerint mégis mindmáig előfordulnak Zimbabweben. Butcher et al (2012:5) szerint az előzetes, aktív fellépés jobb, mint az utólagos, reaktív kezelés, ezekre azonban mégis kevés példa akad. Az együttes nemzetközi fellépés nélkülözhetetlennek látszik, ám ehhez az esetek azonosítása sok szempontból alapvető fontosságú pl. a) a jövőbeni események

Mugabe és második felesége, Grace,
Forrás: telegraph.co.uk

Robert Gabriel Mugabe 1924. február 21-én született az akkori Dél-Rhodesia Kutama falujában. Apja még kisgyermek korában elhagyta a családot, így édesanyja egyedül nevelte fel három testvérével együtt. Egy jezsuita misszió keretein belül részesült alapoktatásban. Édesanyja után ő is a tanári pályára lépett és éveken keresztül több iskolában is tanított. A dél-afrikai Fort Hare Egyetemen szerzett történelem és angol szakos diplomát 1951-ben, majd 1953-ban Bachelor of Education minősítést is kapott. Ezután évekig Észak-Rhodésiában tanított, majd Ghánába költözött, ahol megismerte első feleségét, Sarah Heyfron-t. 1960-ban visszatért szülőföldjére, ahol megdöbbenéssel tapasztalta, hogy a gyarmati kormány több ezreket áttelepített és a fehérek száma jelentősen megnőtt a régióban. Ekkor kezdte megalapozni a gyarmati uralom ellen küzdő ZANU-t, amely 1963-ban létre is jött. Kormányellenes tevékenységei okán 1964-ben bebörtönözték és csak 1974-ben engedték szabadon. Innentől a szabadságért fegyverrel harcolt egészen a függetlenség elnyerésig. 1980-ban, az első független választásokon miniszterelnökké választották, majd 1987-ben, röviddel a Nkomo-val aláírt pártegyesítésről szóló szerződés után elnöki pozícióban folytathatta politikai karrierjét. Azóta is hivatalban van. Forrás: biography.com

megakadályozása; b) a regionális és nemzetközi béke és biztonság fenntartása; c) igazságszolgáltatás a korábbi áldozatoknak és a jövőbeni áldozatok megvédése; d) az elkövető feletti megfelelő ítékezés érdekében.

Fogalmi áttekintés

A legtöbb tanulmány, amely a népirtásokat vizsgálja, a genocídium jelenségét részletezi – sokszor azonban tévesen.³ A tömeggyilkosságok eszköztára jóval szélesebb,

mint a faji alapon történő támadások központi megszervezése. A motiváció, az elvárt eredmény és a felhasznált eszközök szerint a népirtásoknak számos fajtája különböztethető meg. A probléma komplexitása és a nem megfelelő vizsgálati módszerek nagyban hozzájárulhatnak a nemzetközi közösség ilyen eseteknél tapasztalható cselekvésképtelenségéhez. A jövőben mindenképpen szükséges egy nemzetközileg egységes szankciórendszer felállítása, ám fontos, hogy ez az ICC eszköztáránál hatékonyabb, alkalmazhatóbb legyen. Ehhez elengedhetetlen az alapfogalmak konkretizálása, illetve az altípusok kétségek nélküli megkülönböztetése.

A genocídium azonosítása és vizsgálata a második világháború után kezdett komolyabban megjelenni. A Nürnbergi Charta VI. cikke (ENSZ, 1950) kimondja, hogy a politikai, faji vagy vallási alapon zajló üldöztetés emberiség ellenes bűncselekmény. Az 1948-ban elfogadott, szintén az Egyesült Nemzetek Szervezetének munkájához fűződő Népirtásról Szóló Egyezmény („Genocide Convention”) II. cikke tisztázza, hogy:

„genocídium tárgykörébe tartozik minden olyan cselekedet, amely arra törekszik, hogy elpusztítson – részben vagy egészében – egy nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoportot, ilyen például

a) adott csoport tagjainak megölése;

b) súlyos testi vagy mentális kárt okozni adott csoport tagjainak;

c) szándékosan meghatározni az adott csoport életkörülményeit arra törekvően, hogy azt részben vagy egészében elpusztítsa;

d) olyan eszközöket alkalmazni, melyek az adott csoport reprodukciós képességét korlátozza;

e) erőszakkal adott csoport gyermekeit egy másik csoportba integrálni.”

A két dokumentum nem nyilatkozik egységesen a genocídium és a politicídium jelenségéről. Míg a Nürnbergi Charta a politikai indítást is emberiség ellenes bűncselekménynek tekinti, és a faji és vallási üldözéssel egyenértékűnek tünteti fel, addig a Népirtásról Szóló Egyezmény csupán a nemzeti, faji, etnikai és vallási csoportok erőszakos támadásáról és e cselekmények elítéléséről rendelkezik. Utóbbiban tehát a politikai célzatú stratégiai gyilkosságok említés és szankciók nélkül maradnak.

Harff és Gurr a két esetet alapjaiban különbözteti meg. Definíciójuk szerint a genocídium elsődleges áldozatai elsősorban a közös jellemzőik alapján kerülnek megkülönböztetésre, mint például etnikai, vallási vagy nemzeti hovatartozás alapján. A politicídium esetében az áldozatok olyan speciális csoportok, melyek tagjait a politikai hovatartozásuk alapján, leginkább a politikában elfoglalt hierarchikus szerepük vagy az ellenzéki állásfoglalásuk alapján különböztetik meg (Harff&Gurr 1988:360). A két esetet egyszerű példával lehet szemléltetni. A tuszik ruandai megszárlása egyértelműen genocídium volt, mivel a hutu radikálisok célja alapvetően az etnikum teljes elpusztítása volt. Az egykori Szovjetunióban zajló éjszakai eltűnések, gyilkosságok a politicídium fogalmába tartoznak, mivel az volt a céljuk, hogy egy adott csoport politikai nézeteit megváltoztassák (Sjoberg, Gill, Williams,

Az előre megfontolt tisztogatás fajtái. Forrás: Mann, 2004

„Csendes”	Részleges	Teljes
1. Szisztematikus megtorlások, elrettentés 2. Polgárháborús törekvések elfojtása	1. Erőszakos átformálás 2. Politicídium 3. Bizonyos társadalmi rétegek célzott „eltüntetése”	Genocídium

Kuhn 1995:12). Néhány esetben a helyzet azonosítása nem ilyen magától értetődő. Zimbabwében például az Operation Gukurahundi mögött meghúzódó szándék kétféleképpen értelmezhető. Egyrészt mivel a ndebele népcsoport ellen irányult a törekvés, ezért az etnikai megkülönböztetés okán genocídiumnak lehetne tekinteni. Politikai indíttatása miatt azonban ugyanúgy illik a politicídium fogalmi körébe is. A következő fejezetekben részletesen megvizsgáljuk, hogy az 1980-as évek zimbabwei események a tömeggyilkosságok mely fajtájaként azonosíthatóak.⁴

A genocídium és a politicídium megkülönböztetése

Fein és Kuper tipológiája szerint, melyet 1984-ben publikáltak, a genocídium négy különböző fajtára bontható le, azonban a politicídium nem része analízisüknek. Harff és Gurr 1988-ban megjelent tanulmányukban ezt mutatják be, majd tovább részletezik és már a politicídium alfajai is megjelennek. Sőt, azt is megállapítják, hogy ez jóval gyakoribb jelenség, mint a genocídium.

A genocídium fajtái:

- „Hegemón”: Egy vagy több, meghatározott csoport arra való kényszerítése, hogy a központi hatalom alárendeltjévé váljék.
- „Xenofób”: Esetében áldozatait idegenként és fenyegetőként érzékelik.

A politicídium fajtái:

- „Megtorló”: A korábban hatalmon lévő, vagy befolyásos csoport elleni intézkedések.
- „Elnyomó”: A politikai ellenzék formációinak, vagy támogatóinak szisztematikus támadása.
- „Forradalmár”: az új, rendkívül erős kormányzati ideológiával szemben álló politikai feleket célozza.
- „Egyeduralmi elnyomó”: Olyan etnikai vagy nemzeti csoportok támadása, melyek a politikai ellenzékkel és annak tevékenységével köthetők össze (Harff&Gurr 1988:363).

Jelen tanulmány az altípusok részletesebb bemutatása okán utóbbi tipológiát dolgozza fel.

Ezen erőszakos törekvések mindkét esetében elmondható, hogy a) fegyvertelen csoportok ellen irányul; b) az áldozatok száma rövid idő leforgása alatt magasra ugrik; c) központilag tervezett és lebonyolított tisztogatási kampányok. Vannak

olyan faktorok, melyek vizsgálatával megállapítható, hogy egy adott nemzetben belül megvan-e a népirtás bekövetkeztének esélye. A genocídium és politocídium előrejelzésének módszertanát már számos kutató kidolgozta (pl. Harff és Gurr; Butcher et al) és bebizonyosodott, hogy a népirtás valószínűsége az esetek több, mint 70%-ában előre látható, megelőzhető (lenne).

Nagyobb eséllyel számíthatunk népirtásra, szisztematikus erőszakos támadásokra például az alábbi indikátorok teljesülésekor:

- nem-demokratikus uralmi rendszerek fennállása (rezsimek, diktatórikus és türannisz rendszerek) (Rost&Booth 2008:656-657),
- a tömeggyilkosságok korábbi eszközként való felhasználása, vagy bizonyos csoportok által korábban tapasztalt diszkriminatív magatartás esetén (Butcher et al 2012:16),
- politikai instabilitás megvalósulása (Harff&Gurr 1998:556),
- békefenntartók jelenléte az adott országban (mely önmagában nem járul hozzá a népirtás bekövetkeztéhez, azonban ilyen erők jelenléte a politikai instabilitás egyik meghatározó mutatója) (Butcher et al 2012:17),
- magas gyermekhalandósági rátával rendelkező nemzetek (mivel az uralkodó csoport tagjainak létszámcsökkenése a hatalom gyengülésének érzetét keltheti, bővebben lásd következő fejezet) (Butcher et al 2012:17),
- konfliktusok kialakulása a környező országokban (amely ugyancsak a régió belüli politikai instabilitás egyik jelzője) (Butcher et al 2012:17).

Motivációk – Hogyan lesz egy fegyvertelen csoport a hatalom ellensége?

Nehéz pontosan meghatározni azt a jelenséget vagy fordulópontot, amely bizonyos társadalmi csoportokat a kormány ellenségévé léptet elő. Az azonban bizonyos, hogy az uralkodó csoportok legfőbb motivációja egy másik etnikum, vallási vagy politikai csoport elpusztítására (vagy megtizedelésére) a hatalom elvesztésétől való félelem. Többség csak akkor létezik, hogyha van kisebbség is. A két klasszis szerepe felcserélődhet és a többség kisebbséggé válhat (Appadurai 2006:52). A hatalomtól való megfosztás félelme nem minden esetben racionális. Olykor megalapozatlan, a mindenkori kormány számára előnytelen politikai kilátásoktól mentes esetekben is generálódhat szisztematikus támadás-sorozat a kisebbség ellen. A népirtás más törekvések – pl. diktatórikus rendszerek kialakításának – eszköze is lehet (lásd következő fejezetek).

Az egyes csoportok elnyomása tovább eszkalálódhat és könnyen tömeggyilkosságba torkollhat, amennyiben bizonyos jellemzők tovább fokozzák az eleve kiélezett helyzetet. Az előző fejezetben említettek mellett ilyen lehet például, ha a kormányzó eliten belül frakciók alakulnak ki, vagy kieroszakolt koalíciók születnek, illetve ha a kormány olyan fegyveres szerveződésekkel tart fenn, melyeknek kevés jogi elszámoltathatóságuk van vagy egyáltalán nincsen (Harff&Gurr 1998:561-562).⁵ Amikor a hatalom megfosztásától való félelem az akceleratorok valamelyikével együttesen áll fenn, az etnikai vagy politikai tisztogatások megvalósulása nagyobb eséllyel következhet be.

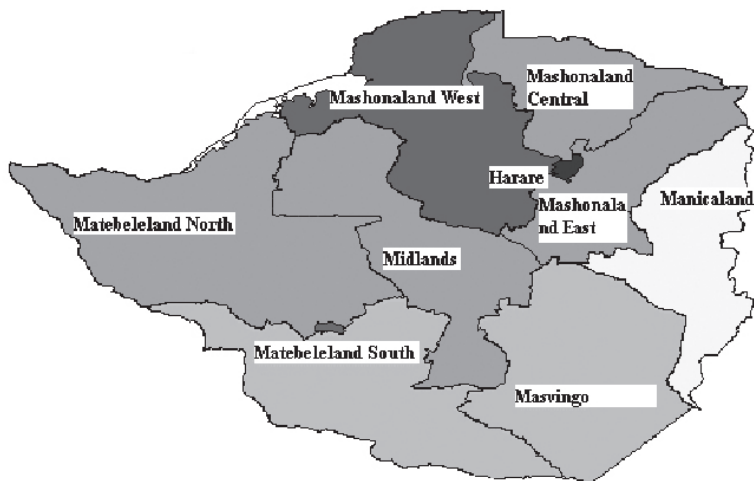
A kisebbség(ek) és a domináns csoport közötti rivalizálás tehát diszkriminációhoz, súlyosabb esetekben etnikai vagy politikai tisztogatásokhoz vezethet. Ezek a stratégiák a legsúlyosabb esetekben központilag szervezett, a kormányzó elit teljes konszenzusával megvalósuló alapokon nyugszanak, így egyfajta általánosan elfogadott politikai irányvonallá alakulnak. A támadások irányulhatnak egy bizonyos etnikum ellen (főleg, ha az államon belül már korábban is erős etnikai feszültségek voltak jelen), vagy politikai formáció, ellenzéki mozgalmak ellen (amennyiben a kormányzó csoport a leváltására irányuló törekvéseket igyekszik elfojtani). A legösszetettebb helyzetek azok, amikor a tisztogatás nem csupán egy etnikum, de egy politikai entitás ellen is irányul, és ez a két csoport egybeesik. Ilyen esetekben a legnehezebb különbséget tenni genocídium és politicídium között. Az esetek helyes felismerése mégis kiemelkedően fontos, mivel a korábbi epizódok korrekt meghatározásának hiányában azok jövőbeni előjelzések pontossága csökken.

„Nehéz pontosan meghatározni azt a jelentőséget vagy fordulópontot, amely bizonyos társadalmi csoportokat a kormány ellenségévé léptet elő. Az azonban bizonyos, hogy az uralkodó csoportok legfőbb motivációja egy másik etnikum, vallási vagy politikai csoport elpusztítására (vagy megtizedelésére) a hatalom elvesztésétől való félelem.”

„Operation Gukurahundi”⁶

Az Operation Gukurahundi, amely körülbelül 20.000 ember életébe került, nem egy hirtelen kialakult konfliktus eredménye, jóval inkább egy hosszú ideig elhúzódó feszültség-sorozat következménye. A nemzet – vagy jóval inkább az etnikum – szerepe kiemelkedő jelentőséggel bír Afrika-szerte. A legtöbb országban több kisebb-nagyobb etnikum él együtt (a kolonizáció egyik utóhatásaként), s nincs ez másképpen Zimbabweben sem. A nemzet körülbelül nyolcvan százalékát kitevő shonák mellett etnikai kisebbségként a ndebelék vannak nagyobb számban jelen. Egyik sem nevezhető homogén csoportnak, ám évszázadok óta főleg e két etnikum között dől el a hovatartozás kérdése az egykori Rhodesiában, így a kettejük közötti konfliktusok forrása is ebből a megosztottságból eredeztethető (Eppel 2008:2). Annak ellenére, hogy a shonák nyilvánvaló többségben voltak, és valószínűleg a közeljövőben nem került volna rájuk a kisebbségi szerep, az ettől való félelem mégis elevenen élt az 1980-as években és alapul szolgált a ndebelék támadásához.

Jóval az Operation Gukurahundi megkezdése előtt, az 1950-es években a ndebele népcsoport áttelepülni kényszerült Rhodesia egy igen terméketlen régiójába a föld felosztásáról szóló törvények értelmében (Land Apportionment Act és Land Husbandry Act). Ebben az időszakban Joshua Nkomo (ndebele) vezette az Afrikai Nemzeti Kongresszust (African National Congress) és amikor ezt a gyarmati kor-

▲ Zimbabwe régiói. Forrás: unesco.org

mány betiltotta, a Nemzeti Demokrata Párt (National Democratic Party) vezetője lett. Ez a párt sem nyerte el a gyarmattartók tetszését, így ennek betiltását követően alakult meg a Zimbabwe African People's Union (ZAPU) 1961-ben. A politikai kettészakadás, vagyis a Zimbabwe African National Union (ZANU) 1963-as létrejötte előtt tehát egy ndebele vezette a nemzeti pártot (Eppel 2008:2). A Mugabe vezette ZANU-PF⁷ és Nkomoval az élen álló ZAPU etnikai megkülönböztetése ekkor kezdődött. A ZANU-PF-et shona-pártként, még a ZAPU-t ndebele-pártként kezdték azonosítani.

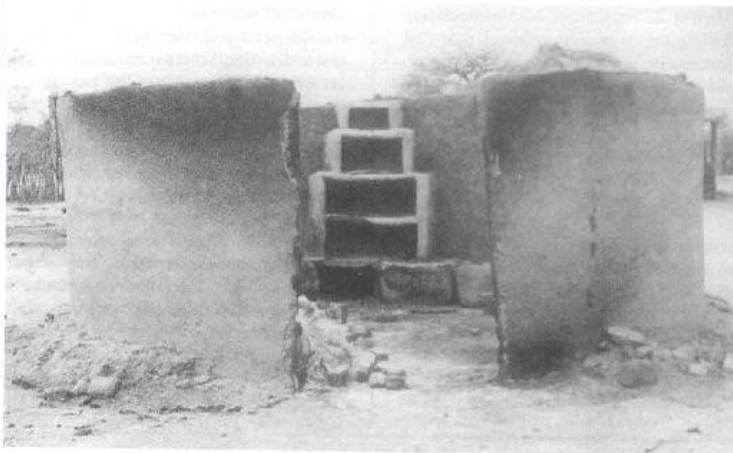
Mivel javában zajlott a függetlenségért vívott háború, így mindkét politikai alakulatnak volt saját fegyveres szárnya is. Az orosz kiképzésben részesült ZAPU-katonák a Zimbabwe People's Revolutionary Army (ZIPRA) keretein belül teljesítettek szolgálatot, míg a kínai mintára megvalósuló tréningen részvevő ZANU-PF erők a Zimbabwe National Liberation Army-ban (ZANLA) tömörültek. A két haderő folyamatos harcban állt az Ian Smith által képviselt gyarmati kormányerőkkel (és olykor egymással is), egészen 1979-ig, amikor a felek békét kötöttek.⁸ Ezzel együtt létrejött az egységes zimbabwei haderő, a Zimbabwei Nemzeti Hadsereg (Zimbabwe National Army). Noha a háromoldalú harcok megszűnni látszottak, egy évvel később a ZANU megnyerte az első független választásokat és kiéleződött a két párt közötti (és egyben az etnikumok közötti) feszültség is. Volt ZIPRA-katonák dezertáltak és fosztogatásba kezdtek szerte az országban. A ZANU-PF és a már független Zimbabwe vezetője, Robert Mugabe meglátta a tökéletes alkalmat az ellenzéki párt meggyengítésére – hajtóvadászatot indított a ZAPU-dezertőrök ellen.⁹ Mivel ekkor a ZAPU már régen a ndebele etnikummal volt összekapcsolva, így az Operation Gukurahundi nem csak az egykori katonák vagy a párt, de a népcsoport ellen is irányult (Eppel 2008:3; Catholic Commission 1999:10).

Érdekesség, hogy míg a fosztogatások valójában csak 1981–1982-ben kezdődtek, addig Mugabe már 1980-ban szerződést írt alá az észak-koreai elnökkel, Kim Il-Sung-gal egy speciális katonai egység kiképzéséről. Ezzel egy olyan milícia jött létre, melynek elsődleges célja a ndebele népcsoport támadása volt, ámbar hivatalosan a volt ZAPU-katonák felkutatása volt a feladatuk. A fosztogatók egyébként meglehetősen kevesen voltak, a több éves akció végén is alig több mint százat fogtak el közülük, és nem mindegyik tartozott egykor a ZIPRA-hoz (Catholic Commission 1999:12).

A rend helyreállítására létrehozott egységet, az Ötödik Brigádöt (Fifth Brigade) 1983 januárjában vetették be először, Észak-Matabeleland régióban. Itt igen rövid idő leforgása alatt több mint kétezer fegyvertelen embert mészároltak le, annak ellenére, hogy nyilvánvalóan nem voltak „banditák”. Az akció megdöbbentő kegyetlenséggel zajlott. Tömeges kínzásokkal, ütlegelésekkel és házégetésekkel keltettek félelmet a ndebelékben. Az áldozatokat gyakran kényszerítették saját sírjuk megásására, mint ahogyan az is mindennaposá kezdett válni, hogy a családtagoknak végig kellett nézniük egymás kivégzését. *„Az akció első heteiben már nyilvánvalóvá vált, hogy az Ötödik Brigádöt a civil lakosság mészárlására képezték ki. (...) Az Ötödik Brigád katonáitól gyakran lehetett hallani, hogy 'minden ndebele dezertőr'... (Catholic Commission 1999:14)”.*

1984-ben az Ötödik Brigádöt Dél-Matabeleland-ben is bevetették, ahol szinte azonnal kijárási tilalmat vezettek be. Ez érvényes volt mindennemű mozgásra és szállításra a régió belül, így az egyébként terméketlen talajból önmagát ellátni nem képes, rendszeres kukoricaimportra szoruló régiót az éhínség sújtotta. Nem csak a ZAPU civil támogatóit, de magát Nkomo-t is veszély fenyegette, így az orgyilkossági kísérletek elől hamarosan Botswanába menekült. 1985-ben a ZAPU ismét parlamenti képviselői helyeket nyert Matabelelandben. Ennek következményeképpen a brutalitás és nyilvános kivégzések tovább folytatódtak egészen addig, amíg

✓ *Az Ötödik Brigád által felégetett lakóház, Forrás: Catholic Commission: 1999*

1987-ben Mugabe és Nkomo alá nem írta az egyesülési szerződést – ezzel gyakorlatilag létrejött az egypártrendszer, mivel a ZAPU-t betiltották illetve beleolvasztották a ZANU-PF-be. Az egyesülési szerződésben az is szerepelt, hogy az Operation Gukurahundi résztvevőinek (és a dezertőröknek) amnesztia jár és felelősségre nem vonhatóak a nemzeti bíróságokon (Eppel 2008:4; Catholic Commission 1999:6).¹⁰

Az amnesztia nem csak az Ötödik Brigád tagjaira terjedt ki. Más kormányzati szervezetek is részt vállaltak az akció lebonyolításában, amelyek tagjai szintén mentességet kaptak. A zimbabwei Central Intelligence Organization (CIO) és a Police International Security Intelligence Unit (PISI) szintén részt vett a ndebelék ellen indított műveletben. Egyik szervezetnek sem volt semmilyen jogi keretrendszere, így a kormányzat jóváhagyásával bármilyen eszközt bevethettek a cél elérése érdekében. A ZANU-PF-et támogató radikális fiatalok csoportjai szintén hozzájárultak a kegyetlenkedésekhez, ütlegetésekhez és kínzásokhoz. Őket sem vonták felelősségre (Catholic Commission 1999:16).

**A zimbabwei választások alakulása az 1980-as és 1990-es években.
Forrás: Sithole, Makumbe 1997.**

Párt	Érvényes szavazatok	Szavazatok %-ban	Parlamenti helyek
1980			
ZANU-PF (Mugabe)	1,668,992	63	57
ZAPU (Nkomo)	638,879	24	20
ZANU (Sithole)	53,343	2	3
1985			
ZANU-PF (Mugabe)	2,233,320	77	64
ZAPU (Nkomo)	558,771	19	15
ZANU (Sithole)	36,054	1	1
1990 (Parlamenti választások)			
ZANU-PF (Mugabe)	1,690,071	81	117
ZUM (Tekere)	369,031	18	2
ZANU-Ndonga (Sithole)	19,448	1	1
1990 (Elnöki választások)			
R.G. Mugabe (ZANU-PF)	2,026,976	83	-
E.Z. Tekere (ZUM)	413,840	17	-
1995 (Parlamenti választások)			
ZANU-PF (Mugabe)	1,126,822	76	117
ZANU-Ndonga (Sithole)	93,546	6	2
Független jelöltek	?	?	41
1996 (Elnöki választások)			
R.G. Mugabe (ZANU-PF)	1,404,501	93	-
E.Z. Tekere (ZUM)	72,600	5	-
N. Sithole (ZANU-Ndonga)	36,960	2	-

▲ *Az Operation Gukurahundi áldozatainak egyik tömegsírja, Forrás: Catholic Commission, 1999*

Genocídium vagy politicídium?

A nyolcvanas években a nemzetközi média alig jelentetett meg információt a zimbabwei eseményekről, a kormány által erősen befolyásolt *The Herald* és a *The Chronicle* pedig a dezertőröket okolta az erőszakos cselekedetekért, míg magát a kormányt, de legfőképpen Mugabe-t hősiess szerepben igyekezett ábrázolni. A lapok egyértelműen a ZANU-PF rendteremtő kampányát népszerűsítették, így a ZAPU-ról kevés cikk jelent meg – hacsak nem éppen az ex-ZAPU katonákról esett szó. Az Operation Gukurahundi-ról szóló cikkekben a kegyetlenséget és az áldozatok nagy számát nem hozták nyilvánosságra (Eppel 2008:6).

Ennek egyik következménye, hogy pontos és megbízható adatokat nehéz találni erről az akcióról. Az 1990-es évekig kellett várni az első összefoglaló munkára, melyet a Catholic Commission for Justice and Peace publikált. Azonban az általuk készített dokumentáció sem teljes és az áldozatok valódi száma nem megállapítható. Feltételezhetően valahol 10.000 és 20.000 fő meggyilkolásáért lehet felelős az akkori zimbabwei kormányzat (amely azóta is vezeti az államügyeket). Ennek ellenére, a célok és az eszköztár alapján, valamint az áldozatok körülbelüli számának ismeretében lehetséges a definíciók áttekintése és az események megfelelő kategóriába sorolása.

Zimbabwei genocídium?

A Népirtásról Szóló Egyezmény és a Nürnbergi Charta által megfogalmazott igen tág definíciókból nehezen következtethető ki, hogy egyes események a politicídium vagy a genocídium tárgykörébe esnek-e. Harff és Gurr meglehetősen részletesen kidolgozta a két definíciót és fajtáik között is különbséget tesz (lásd 2. fejezet). A genocídium az általuk kidolgozott definíció és az általánosan elfogadott felfogás

szerint olyan közös jellemzőkön alapul, mint az etnikai hovatartozás, a vallási meggyőződés vagy a nemzetiség meghatározása.

Zimbabwe esetében az etnikai megosztottság jöhet szóba, mint a genocídium alapjául szolgáló közösségi jellemvonás. A shonák és a ndebelék két csoportba tömörülése a korábbi mérsékelt konfliktusaik ellenére nem jelentett veszélyt egészen a függetlenség elnyeréséig, amikor is a shona többség pártja jutott hatalomra. A függetlenség elnyerése előtt még egy ndebele vezette a nemzeti pártot (Joshua Nkomo) és ez nem okozott konfliktusokat, a függetlenség elnyerése utáni első választásokon viszont már érződtek az etnikai feszültségek. A ndebele ZAPU a shona ZANU-PF-el találta szemben magát a politikai színtéren és az etnikai különbségek hamar különböző politikai szerepvállalásokkal váltak egyenlővé. Innentől kezdve, a hatalmi pozíció elvesztésétől retteggő ZANU-PF vezetők félelemmel tekintettek a ZAPU képviselőire, amit támogatóik mérsárlásával kívántak ellensúlyozni az Operation Gukurahundi keretében.

A kormányzat (politikai veszélyforrásként) fenyegetőnek tekintette a ZAPU-t, amelyet a vezetéstől idegen etnikumként is felfogtak. Ebben az esetben akkor xenofób genocídiumról beszélhetünk? Az 1980-as és az 1985-ös választásokon is több parlamenti helyet nyert a ZAPU, leginkább a ndebelék lakta Matabelelandben, de a kevert lakosú (shona és ndebele) Midlands régióban is (Sithole – Makumbe 1997: 126-127). Ezek tükrében nem elég csupán az etnikai megosztottságra koncentrálni. Sokkalta fontosabb az, hogy a parlamenti helyek elvesztése további erőszakra sarkallta a ZANU-PF-t 1985-ben, pedig sem a hatalom elvesztése, sem a létszámfőlényük elvesztése nem fenyegette a shona vezetést. Kijelenthető, hogy az Operation Gukurahundi alapja nem az etnikai különbségekben keresendő. Az új milícia kiképzése már a ZIPRA dezertőrök okozta problémák megjelenése előtt megkezdődött, és jól látható, hogy az Operation Gukurahundi nem etnikai villongások eredményeként, hanem a kizárólagos hatalomra törekvő politikai elit akarátának egyik eszközeként fogható fel.

A politicídium alkalmazása Zimbabweben

Politicídium alkalmazása során az áldozatokat a politikai szerepvállalásuk, meggyőzésük vagy olykor például a leadott voksaik alapján azonosítják. Ez a politikai állásfoglalás a hatalmon lévő kormányzat politikájával ellentétes erőt, leggyakrabban az ellenzékét és annak támogatóit jelenti. A zimbabwei egyeduralkodó politikai csoport, a ZANU-PF ellenségként, fenyegetőként azonosította a ZAPU-t, annak minden képviselőjét és szavazótáborát. A hatalom elvesztésének félelme arra ösztönözte az állam vezetőit, hogy az Operation Gukurahundiban keretében irányító szerepüket erőszakkal is megtartsák ill. tovább erősítsék pozíciójukat. Fontos megjegyeznünk, hogy *„a ZAPU nem volt több egy erős ellenzéki pártnál és 1987-ben nem jelentett fenyegetést a nyilvánvalóan többségben lévő ZAPU képviselőire. Mugabe valójában nem a hatalom elvesztésétől rettegett, hanem attól, hogy álma az egyeduralkodó rendszerről nem teljesebben be amíg a ZAPU ennek útjában áll (Eppel 2009:2)”.*

Már 1980-ban is nyilvánvaló volt, hogy olyan politikai fordulatra, amely a ZAPU kormányra kerülésével jár, nem volt kilátás – ám az Ötödik Brigád kiképzése mégis elkezdődött. Nkomo pártja csupán néhány parlamenti helyet tudott volna megszerezni, de a rájuk leadott szavazatokból hatalomra nem tudtak volna kerülni. A parlamenti helyek elvesztését mégis keserűen élte meg a ZANU-PF vezetés, mivel ez azt jelentette, hogy az irányítás nem csupán az ő kezükben fog összpontosulni. Az 1985-ös választások után, amikor nyilvánvaló volt, hogy az Operation Gukurahundi kegyetlenkedései ellenére is helyek jutnak a ZAPU-nak a zimbabwei parlamentben, a kormánypárt a terror további eszközeihez nyúlt és az addigi brutalitás tovább fokozódott. Nkomo végül aláírta azt a pártegyesülésről szóló szerződést, amely az egypártrendszer kialakulásához vezetett és az Ötödik Brigád amnesztiát kapott.

Az Operation Gukurahundi nem volt más tehát, mint a zimbabwei kormányzó elit politikai céljainak egyik eszköze. Nem kifejezetten a ndebele népcsoport ellen irányult, hanem arra törekedett, hogy a ZAPU szavazótáborát megfélemlítse és elriassa őket a további támogatástól. Ezt bizonyítja az is, hogy nem csak Észak- és Dél-Matabelelandben vetették be az Ötödik Brigádot, de Midlands régióban is, amely köztudottan shona lakosokkal is rendelkezik (Catholic Commission 1999:5). Az etnikai kérdés ebben az esetben csupán azért merülhet fel, mert a hatvanas években bekövetkezett politikai kettéválás következtében nem csak a pártok, de szavazótáboraik is kettéváltak, így az etnikai törésvonalak a politikai meggyőződéseket is hűen tükrözték. Így tehát az Operation Gukurahundi a politicídium egyik példája.

✓ Robert Mugabe (balra) és Joshua Nkomo (jobbra), Forrás: nehandaradio.com

Fajtáját tekintve – Harff és Gurr elméletét követve – mindez az „egyeduralmi elnyomó” politicidium alá sorolható, mivel a művelet valójában arra törekedett, hogy a politikai ellenzék és annak szavazótáborát elnyomja, megfélemlítse és működését ellehetetlenítse. Az „elnyomó” politicidiumnál itt egy összetettebb esetről beszélhetünk, mivel nem csak egy politikai pártot, de magát az etnikumot ill. a támogató csoportot (tehát akár a shonákat is) célozta az művelet. Az Operation Gukurahundi egyértelműen azt a célt szolgálta, hogy Robert Mugabe elnök és a vele kormányzó szűk elit csoport teljhatalomhoz jusson Zimbabwében (vagy legalábbis más pártok képviselőivel szemben rendkívüli képviselő-főlényvel rendelkezzenek a parlamentben).

Gukurahundi és Murambatsvina – Csak a név változott?

Egy ilyen stratégiai tömeggyilkosság, mint az Operation Gukurahundi, rendkívül fontos szerepet játszhat az állam belpolitikájának későbbi alakulásában. A terror több választási ciklust is átölelt a nyolcvanas években, de sajnálatos módon a kegyetlen politikai akciók nem értek véget a Gukurahundi lezárulásával. Bár a pártegyesítés után egy viszonylag csendesebb évtized következett, az kilencvenes évek végétől mégis újra a bántalmazás és az agresszió kísérte végig a választásokat.

A Genocide Watch szerint a napjainkban is tartó zimbabwei megfélemlítő, erőszakos kampány hasonló motivációkkal rendelkezik, és csakúgy a kormányzati erők hajtják végre a nép ellen irányuló támadásokat, mint az 1980-as években. Az Operation Murambatsvina („Tüntessük el a szemetet” – shona) névre keresztelt akció ismételen a rend visszaállítására irányult, noha éppen úgy, mint az Operation Gukurahundi során, valódi zavargás vagy ennek veszélye nem áll fenn.

Az Operation Murambatsvina csupán 48 nappal a valószínűsíthetően elcsalt 2005 márciusi parlamenti választások után kezdődött (Nicolai 2005:818). Noha úgy tűnt, a nép többsége a kormányváltást favorizálja, és ezzel a Movement for Democratic Change (MDC) pártját támogatja, a legtöbb voksot mégis a ZANU-PF kapta, így ismételen Robert Mugabe maradhatott hatalmon (The Guardian 2005). Az újra megválasztott kormány szerint az akció célja az illegális szektor felszámolása, legfőképpen a főváros illegális utcai árusoktól való megtisztítása volt (CBC News 2005).

Mindössze egy héttel az Operation Murambatsvina kezdete után már húszezer letartóztatottal kellett megbirkóznia a hatóságoknak. Az ENSZ becslései szerint

Tömeggyilkosságok Zimbabwében. Forrás: genocidewatch.org

Időintervallum	Áldozatok	Végrehajtó erők	Indíték
1982–84	20.000 Ndebele	Ötödik Brigád Milícia	Etnikai és politikai
1998- napjainkig	MDC támogatók, Ndebele, városi szegénység, fehér farmerek	Hadsereg Rendőrség ZANU-PF milícia	Politikai, etnikai és gazdasági

legalább 700.000 ember vesztette el otthonát és további 2.4 millió embert érintett valamilyen formában a művelet (Tibaijuka 2005:7). Több százan meghaltak és több ezren súlyosan megsérültek az események következtében. A ZANU-PF azonban már az Operation Murambatsvina megkezdése előtt is igen agresszívan lépett fel a választópolgárokkal szemben. A választásokkal kapcsolatos erőszakos cselekmények már a kampányidőszak alatt is megmutatkoztak.

Ismételten megkérdőjelezhető, hogy a fegyveres kormányerők ilyen brutális fellépése a nép érdekét, vagy Mugabe hatalmon maradását célozta-e. A választások körüli agresszív akciók a kormány részéről azóta sem változtak. A 2013-as szeptemberi választások demokratikus, emberi jogokat tiszteletben tartó lezajlását is megkérdőjelezte a nemzetközi média. Az 1980-as évek eseményeinek ismeretében a központilag szervezett stratégiai tömeggyilkosság jelensége további vizsgálatot igényel Zimbabwében, valamint szükséges a jelen tanulmányban említett előrejelző metódusokkal való elemzése is.

Annak tudatában, hogy Robert Mugabe a mai napig Zimbabwe első embere (igaz, a kormányzást már az ellenzék vezetőjével, Morgan Tsvangirai-ral együtt gyakorolja), az akció hatékonynak bizonyult. Mivel sem az ICC-n, sem más bíróságokon az Operation Gukurahundi irányítói és végrehajtói nem feleltek tetteikért, ezért féltő, hogy elrettentő erő és egységes nemzetközi szankciórendszer híján a nép elleni agresszív fellépés megismétlődhet Zimbabwében (pl. Operation Murambatsvina). Az eset a nemzetközi béke és biztonság kérdését is érinti, mivel hasonló diktatórikus rendszerek átvehetik a zimbabwei példát és saját országukban használhatják fel azt céljaik elérése érdekében – főleg, mivel az Operation Gukurahundi végül elérte azt, amire Mugabe áhítozott, a kvázi egypártrendszert. Éppen ezért kiemelkedően fontos, hogy a jövőben a hasonló eseteket vizsgáló kutatók az eseményeket megfelelően azonosítsák, az erre hivatott nemzetközi intézmények pedig hatékonyan szankcionálják azokat. ☀

Jegyzetek

- 1 Lásd pl. Harff és Gurr, vagy Butcher et al népirtás előrejelző módszereit a felhasznált irodalomban.
- 2 Ezen kívül az ICC éppen előzetes vizsgálatokat folytat Guineában, Nigériában és a Comore-szigeteki Köztársaságban.
- 3 Harff és Gurr elemzése szerint a politicidium eszközához sokkal gyakrabban folyamodnak a nem demokratikus államvezetők.
- 4 A genocídium és a politicidium mellett a népirtásnak számos fajtája ismeretes. Pl.: A 'classicide' bizonyos társadalmi rétegek, míg a 'gencicide' meghatározott nemek ellen irányuló erőszakos törekvés [Mann 2004:20-21; és Sjoberg, Gill, Williams, Kuhn 1995:12].
- 5 Harff és Gurr azt is megállapította, hogy azokban a nemzetekben, ahol erős kormányzati ideológiák és komoly etnikai vagy vallási törésvonalak találhatóak meg, két és félszer nagyobb az esélye a genocídium vagy politicidium kialakulásának [Harff&Gurr 2009:5].
- 6 Shona: „A korai eső, amely elmossa a pelyvát”.
- 7 A függetlenség elnyerése után a ZANU-ból kiválva, Mugabe vezetésével létrejött a ZANU-PF (ZANU-Patriotic Front). A ZANU élén Sithole maradt.
- 8 A békeszerződés aláírói: Robert Mugabe, Joshua Nkomo és Ian Smith.

- 9 Ürügyként szolgált továbbá, hogy 1981-ben Joshua Nkomo állítólagosan megpróbálta meggyilkoltatni Mugabe-t.
- 10 Az ICC és a nemzeti amnesztia kapcsolatáról bővebben: Arsanjani, Mahnoush J.: The International Criminal Court and national amnesty laws. In: *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)* Vol. 93, (MARCH 24-27, 1999), pp. 65-68.
- 11 Pl. Lásd Paust (1986 Annex) *Draft Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Politicide*.

Felhasznált irodalom

- Appadurai, Arjun (2006): *Fear of Small Numbers*. Durham and London, Duke University Press.
- BBC News (2002): "Mugabe's wife on EU sanctions list". 2002. július 22. (Letöltve: 2014. május 30.) Elérhető: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2143442.stm>
- Butcher, Charles R. – Goldsmith, Benjamin E. – Semenovich, Dimitri – Sowmya, Arcot (2012): *Understanding and Forecasting Political Instability and Genocide for Early Warning*, The University of Sydney.
- Catholic Commission for Justice and Peace – Legal Resources Foundation (1999): *Breaking the Silence – Building True Peace: A Report On the Disturbances in Matabeleland and the Midlands 1980–1988, Summary Report*, Harare Zimbabwe.
- CBC News (2005): "200,000 homes bulldozed in Zimbabwe", 2005. június 10. (Letöltve: 2014. május 2.) Elérhető: <http://www.cbc.ca/news/world/200-000-homes-bulldozed-in-zimbabwe-1.564277>
- Eppel, Shari (2008): *Matabeleland: Its Struggle for National Legitimacy, and the Relevance of this in the 2008 Election*. Heinrich Böll Foundation.
- Eppel, Shari (2009): *An overview of the circumstances of the Unity Accord of 1987 in comparison to those of the Global Political Agreement of 2008*. Solidarity Peace Trust.
- Harff, Barbara (2009): *Explaining and Preventing the Holocaust, Genocides, Politicides and Holodomors*. Heinrich Böll Foundation.
- Harff, Barbara (1995): "Rescuing Endangered People: Missed Opportunities". *Social Research*, Vol. 62., 23-40. pp.
- Harff, Barbara – Gurr, Ted Robert (1998): "Systematic Early Warning of Humanitarian Emergencies". *Journal of Peace Research*, Vol. 35., No. 5., 551-579. pp.
- Harff, Barbara – Gurr, Ted Robert (1988): "Toward Empirical Theory of Genocides and Politicides: Identification and Measurement of Cases since 1945". *International Studies Quarterly*, No. 32., 359-371. pp.
- Jeuck, Lukas (2011): „Arms Transfers to Zimbabwe: Implications for an Arms Trade Treaty”. SIPRI Background Paper
- Kagwanja, Peter (2005): "When the Locusts ate: Zimbabwe's March 2005 Elections". *EISA Occasional Paper Number 32*.
- Mann, Michael (2005): *The Dark-Side of Democracy: Explaining Ethnic Cleansing*. Cambridge University Press.
- NewZimbabwe.com (2009): "US travel ban will hit ministers' families". 2009. december 11. (Letöltve: 2014. május 30.) Elérhető: <http://www.newzimbabwe.com/pages/sanctions31.13166.html>
- NewZimbabwe.com (2011): "Grace Mugabe barred from Switzerland". 2011. október 25. (Letöltve: 2014. május 30.) Elérhető: <http://www.newzimbabwe.com/news-6358+Grace+Mugabe+barred+from+Switzerland/news.aspx>
- Nicolai, Jeff (2005): „Operation Murambatsvina – A Crime Against Humanity Under the Rome Statute?”. *American University International Law Review*, Volume 21, Issue 5, 813-844. pp.
- Paust, Jordan J. (1986): "Aggression Against Authority: The Crime of Oppression, Politicide and Other Crimes Against Human Rights". *Case Western Reserve Journal of International Law*, Vol. 18., No. 2., 283-306. pp.

- Rost, Nicholas – Booth, John A. (2008): “Determinants of regime type in newly independent states”. *European Journal of Political Research*, 635-664. pp.
- Rummel, R. J. (1994): *Death by Government*. Transaction Publishers. New Brunswick, New Jersey.
- Sithole, Masipula – Makumbe, John (1997): “Elections in Zimbabwe: The ZANU (PF) Hegemony and its Incipient Decline”. *African Journal of Political Science*, Vol. 2., No. 1., 122-139. pp.
- Sjoberg, Gideon – Gill, Elizabeth – Williams, Norma – Kuhn, Kathryn E. (1995): “Ethics, Human Rights and Sociological Inquiry: Genocide, Politicide and Other Issues of Organizational Power”. *The American Sociologist*, Vol. 26., No. 1., 8-19. pp.
- The Guardian (2005): “Mugabe’s party wins the Zimbabwe election”, 2005. április 1. (Letöltve: 2014. május 2.) Elérhető: <http://www.theguardian.com/world/2005/apr/01/zimbabwe.jamessturcke>
- The Herald (2014): “President voted AU deputy chair”. 2014. január 30. (Letöltve: 2014. május 30.) Elérhető: <http://www.herald.co.zw/president-voted-au-deputy-chair/>
- The Zimbabwean (2014): “Mugabe takes over as new Sacd chairperson”. 2014. augusztus 18. (Letöltve: 2014. szeptember 7.) Elérhető: <http://www.thezimbabwean.co/news/zimbabwe/72997/mugabe-takes-over-as-new.html>
- Tibaijuka, Anna Kajumulo (2005): *Report of the Fact-Finding Mission to Zimbabwe to assess the Scope and Impact of Operation Murambatsvina by the UN Special Envoy on Human Settlements Issues in Zimbabwe*, UNHABITAT.
- Wayman, Frank W. – Tago, Atsushi (2010): “Explaining the onset of mass killing, 1949–87”. *Journal of Peace Research*, Vol. 47., No. 1., 3-13. pp.

English Abstract

Politicide and monocacy – What happened in Zimbabwe?

Politicide is a less examined phenomenon than genocide, though Harff and Gurr showed that it is more frequent. Accurate identification of former episodes of genocides and politicides is necessary in order to prevent upcoming events and to understand their mechanism. This study looks at Operation Gukurahundi, an episode of mass murder in Zimbabwe during the 1980s. This not well-documented era of the newly elected independent government is rarely mentioned in international research papers and is usually qualified as genocide. The paper emphasizes that there is a significant difference between genocide and politicicide and identifies the case of Operation Gukurahundi as an example for repressive/hegemonial politicicide (based on Harff and Gurr’s early typology from 1988). It also elaborates on the fact that this Operation was not a deliberate attack against Ndebele people, however, it was a strategic attack on supporters and representatives of the oppositional party, ZAPU. It raises awareness that the ever since governing ZANU-PF and its leader, Robert Mugabe has never been sentenced for committing crimes against their own people. Leaving mass murders without sanctions can contribute to the repetition of such crimes – see Operation Murambatsvina, for example.

A szerzőről

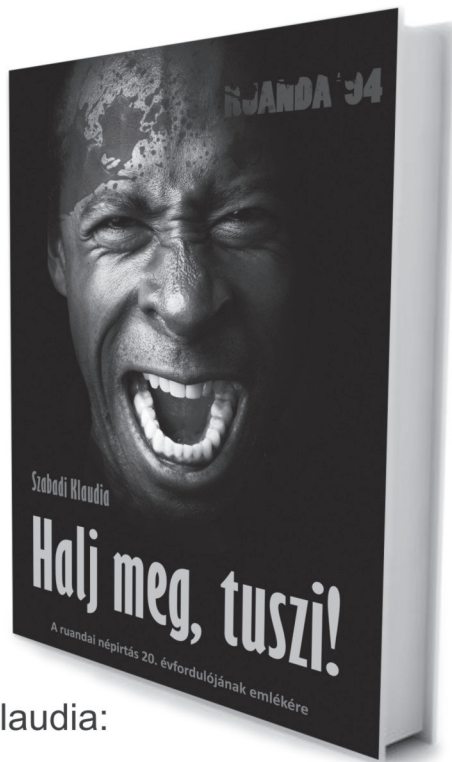
M.A. afrikaisztika szakos
egyetemi hallgató
University of Copenhagen
a Magyar Külügyi Intézet
és az Afrikáért Alapítvány
volt gyakornoka

About the Author

M.A. Student in African Studies
University of Copenhagen

petrabujtas@gmail.com

GLOBEBOOK
KIADÓ

Szabadi Klaudia:

Halj meg, tuszi!

Megbocsátani a megbocsáthatatlant

Húsz évvel ezelőtt, 1994 áprilisában és májusában alig száz nap alatt, közel egymillió embert mészároltak le Ruandában. A mai napig több a kérdés, mint a bizonyosság a történetekkel kapcsolatban. Szinte felfoghatatlan a népirtásban való tömeges részvétel, ahogyan a különös kegyetlenséggel történő végrehajtás is.

Felfoghatatlan, hogy a második világháború borzalmait követően, alig néhány évtizeddel később megtörténhet Afrikában egy újabb „holokauszt” – amelyet a nagyhatalmak ölje tett kézzel, tétlenül néztek végig. Kockázatosnak ítélték a beavatkozást, ezzel pedig a ruandai vérengzés a nemzetközi közösség örök, lemoshatatlan szégyenfoltja marad! Ruandában mindenkinek megvan a saját démona, borzalmas története – gyilkosnak, áldozatnak egyaránt. Mégis megbocsátottak egymásnak, az összefogásban, az újjáépítésben hisznek, együtt építik a közös jövőt. De hogy ez milyen nehéz, azt ennek a könyvnek a szereplői saját maguk mondják el.

Hogyan lehet megbocsátani a szüleink gyilkosainak?

Hogyan képes egy nő végignézni, hogy öt gyermekét agyonlövők?

Lehet-e még ezek után igaz szívvvel szeretni?

Ruandában igen! Ruandában ma már mindenki békét akar!

Keresse a kötetet az Alexandra és Lóra Könyvesboltokban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon.

www.publikon.hu